

İlgili Kanun / Madde
3201 S. YHBK/4

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2023/762
Karar No. 2023/3518
Tarihi: 30.03.2023

●_YURT DIŞI HİZMET BORÇLANMASI

ÖZETİ 3201 sayılı Kanun'dan yararlanarak yurtdışında geçen sürelerini borçlanmak isteyenler ile Kurum arasında borçlanma işlemine, bunun sonucu olarak ödenecek prim miktarına ilişkin de uyuşmazlıklar çıkmaktadır. Kurumun aktüeryal dengesi ve hakkaniyet ölçüleri gözetilerek ödenecek primin hangi tarihteki prime esas kazanç miktarları esas alınarak belirleneceği üzerinde durulmalıdır. Bu yönde, 3201 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin önceki düzenlemesinde açıkça “ödeme tarihi” esas alındığından, bu konuda çıkabilecek uyuşmazlık ödeme tarihine göre çözümlenmekte iken, yürürlükte olan düzenleme tahakkuk tarihindeki primin tebliğden itibaren üç aylık süre içinde ödenmesi şeklinde olup, bu üç aylık sürenin geçirilmesi durumunda borçlanma bedeli olarak ödenecek prim miktarının nasıl belirleneceği irdelenmelidir.

Burada, Kurum işleminin hukuka uygun olması kriter olarak alınmalıdır. Kurum, yapılan borçlanma başvurusunu hukuka uygun olarak değerlendirmiş ve yaptığı borç tahakkukunu tebliğ etmiş, buna rağmen borçlanma bedeli Kanunda belirtilen üç aylık süre içinde ödenmemiş ise, 3201 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi gereği borçlanmak için Kuruma yeniden başvuru gerektiğinden, davanın açıldığı tarihe bakılmaksızın buna ilişkin isteğin reddine karar verilmelidir. Örneğin, Türkiye'de sigortalı olarak tescili bulunmayanların borçlanması 5510 sayılı

Kanunu'nun 4/1-b maddesi kapsamında değerlendirilerek borç tahakkuku yapılması Kanun gereği olup, Kurum işlemi hukuka uygun olacağından, tahakkuk ettirilen prim borcunu ödeme yerine, borç tahakkukunun 5510 sayılı Kanun'un 4/1-a maddesine göre yapılması ve prim borcunun da başvuru tarihindeki prim miktarları esas alınarak belirlenmesine ilişkin davanın reddi gerekecektir.

• Kurum işleminin hukuka uygun bulunmaması durumunda ise, prime ilişkin uyuşmazlığın makul süre gözetilerek çözümlenmesi gerekir. Makul sürenin belirlenmesinde, 5510 sayılı Kanun'un 42 inci maddesinden yararlanılabilir. Anılan maddede, “Kurum, sigortalıya veya hak sahiplerine bağlanacak gelir, aylık veya toptan ödemeleri, gerekli belgelerin ve incelemelerin tamamlandığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde hesap ve tespit ederek sonuçlarını yazı ile bildirir.” düzenlemesine yer verilmiştir. Benzer düzenlemeye Mülga 506 sayılı Kanunun 116'ncı maddesinde de yer almakta idi. Ayrıca, 3201 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinde de üç aylık ödeme süresi belirlenmiş olup; tüm bu düzenlemeler, 3201 sayılı Kanunla ilgili uyuşmazlıklarda üç aylık sürenin makul süre olarak alınabileceğini göstermektedir.

DAVA: Taraflar arasındaki kurum işleminin iptali davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davalı SGK vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince istinaf isteminin esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı SGK vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi Bilge Yalçınkaya Zeytin tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde özetle; Müvekkilinin, 3201 sayılı Kanunda, 7186 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik 01.08.2019 tarihinde yürürlüğe girmeden önce SGK İl Müdürlüğüne yurt dışı borçlanması yapmak amacıyla yaptığı başvurunun üç aylık süre içerisinde borçlanılan miktarın ödenmemesi nedeniyle reddedildiğini, 31.12.2019 tarihinde bu işleme karşı yapılan itirazın SGK tarafından

10.01.2020 tarihinde 2011/48 sayılı genelge gerekçe gösterilerek reddedildiğini, 3201 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi gereği tahakkuk edilen borç tutarının tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ödenmesi gerekmesine karşın müvekkiline borç tutarının tebliğ edilmediğini, dolayısıyla üç aylık sürenin başlamadığını, 2011/48 sayılı genelgenin 4/5-b maddesine göre tebliğ mektubuna yazılan adresin doğru olması durumunda borcun ilgiliye tebliğine ilişkin yazının kurumdan gönderildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ilgilinin müracaatı üzerine aynı borcun yeniden tebliğ edileceğini, yeniden müracaatın üç aylık süre geçtikten sonra yapılmış olması halinde önceki borçlanma işleminin geçersiz sayılacağını, yeni borç tahakkukunun yeni talep tarihinde geçerli olan prime esas kazancın alt ve üst sınırları arasından seçilecek kazanç üzerinden gerçekleştirileceğini, genelgedeki bu düzenlemenin 3201 sayılı Kanunun 4. maddesine aykırı olduğunu ve belli durumlarda tebliğ yapılmış gibi kabul ederek tebliğ şartını ortadan kaldırdığını, ayrıca genelgede tebligatın Tebligat Kanunu hükümlerinden farklı olarak iadeli taahhütlü yapılacağını düzenlendiğini, davalı idarenin, tahakkuk ettirilen borç miktarının sigortalı tarafından öğrenildiğine ilişkin belge sunmadığını, 7186 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler yürürlüğe girmeden önceki mevzuat hükümlerine göre borçlanılan miktarın ödenmesi için süre verilmemesi durumunda ilgili kanun değişikliği sebebiyle müvekkili aleyhine sonuçlar ortaya çıkacağını ifade ile müvekkilinin yurt dışı borçlanma başvurusunun geçersiz sayılmasına ilişkin işlemin iptali ile yapılan başvurunun geçerli olduğunun tespitine, borçlanılan miktarın ödenmesi için 7186 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesi hükümlere göre üç aylık süre verilmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

II. CEVAP

Davalı Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı vekili cevap dilekçesinde özetle; davacının, 22.07.2019 tarihli yurt dışı borçlanma talebine ilişkin olarak davalı kurumun 28.08.2019 tarih ve 12.363.772 sayılı yazı ile borç tahakkuk cetvelini iadeli taahhütlü olarak postaya verdiğini, sigortalının talep etmiş olduğu adrese gönderilen postanın ilgiliye ulaşmayarak kuruma gelmesi üzerine adres kontrolü yapılarak yanlışlık olmadığının tespit edildiğini, 2011/48 sayılı genelge gereğince adres bilgisinin doğru olması durumunda borcun ilgiliye kurumdan gönderildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ilgilinin müracaatı üzerine aynı borcun tebliğ edileceğini, aksi takdirde borçlanma işleminin geçersiz sayılacağını ve yeni talep tarihinde geçerli şartlar üzerinden oluşturulacağını ifade ile davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; "SGK Başkanlığından celp edilen belgelerin incelenmesinde, davacının 22.07.2019 tarih ve 10.609.021 sayılı yurt dışı hizmet borçlanma talep dilekçesi ile davalı kuruma başvuruda bulunmuş, borç miktarının tebliğ edileceği adres olarak da "Schillerstr. 20/75248 Ölbronn - Dürrn Almanya" adresini bildirmiştir. Davalı Kurum tarafından davacının başvurusu üzerine 26.08.2019 tarihinde 3201 sayılı Kanuna

göre düzenlenen borç tahakkuk cetveli başlıklı belge ile 152.824,00-TL toplam borç miktarını tespit etmiş, 28.08.2019 tarihli yazının ekinde davacının bildirdiği adrese iadeli taahhütlü olarak RR304065570TR barkod numarası ile göndermiştir. Davalı kurum tarafından tahakkuk ettirilen borcun üç ay içerisinde ödenmemesi nedeniyle davacının başvurusu reddedilmiştir. Davacının yurt dışı borçlanma talebinin reddine ilişkin karara davacı vekilinin 31.12.2019 tarihinde Kurum nezdinde itirazı üzerine 10.01.2020 tarihli yazı ile Kurum, 2011/48 sayılı genelgeden bahisle borç cetvelinin tebliğ edildiği adres bilgisinin doğru olması sebebiyle tahakkukun yeniden tebliğ edilmesi suretiyle üç aylık ödeme süresi verilmesinin mümkün olmadığı, yeni bir müracaat yapılması halinde borç tahakkukunun yeniden oluşturulacağı hususlarını bildirmiştir.

Davacı, yurt dışı borçlanması için yeni bir müracaat yapması halinde 3201 sayılı Kanun'da 7186 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerin aleyhe düzenlemeler içermesi nedeniyle aleyhe düzenlemeler içermesi nedeniyle aleyhine sonuçlar ortaya çıkacağını ifade ile iş bu davayı açmıştır.

Davacıya, 26.08.2019 tarihinde 3201 sayılı Kanuna göre düzenlenen borç tahakkuk cetvelinin tebliğ edilip edilmediği, üç aylık ödeme süresinin başlayıp başlamadığı incelenecektir.

Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin üçüncü bölümünde yer alan "Borçlanma miktarının tespiti, tebliği ve ödenmesi" başlıklı 10 uncu maddenin 4 üncü fıkrası gereğince "Kurumca birinci fıkraya göre tahakkuk ettirilen borç tutarı, ilgiliye iadeli taahhütlü olarak tebliğ edilir. Posta alındısının ilgiliye teslim edildiği tarih, borcun tebliğ tarihidir." Yurt dışı borçlanma ve tahsis işlemlerine ilişkin 2011/48 sayılı genelgeye bakıldığında ise ikinci bölümde "Borç miktarının tebliği" başlıklı düzenlemede "Tebliğ mektubunun ilgililere teslim edilememesi nedeniyle Kuruma iade edilmesi halinde, adresin ilgilinin dosyası ve adrese dayalı kimlik paylaşım sisteminden doğru olup olmadığı ile ilgili yapılacak olan kontrol neticesinde;a)Tebliğ mektubuna yazılan adresin yanlış olduğu tespit edildiği takdirde, tahakkuk ettirilen borç iadeli taahhütlü olarak yeniden doğru adrese tebliğ edilecektir. b) Tebliğ mektubuna yazılan adresin doğru olduğu tespit edildiği takdirde, borcun ilgiliye tebliğine ilişkin yazının Kurumdan gönderildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ilgilinin müracaatı üzerine aynı borç yeniden tebliğ edilecek, yeniden müracaat üç aylık süreden sonra yapılmış ise önceki borçlanma işlemi geçersiz sayılacak yeni borç tahakkuku yeni talep tarihinde geçerli olan prime esas kazancın alt ve üst sınırları arasında seçilecek olan kazanç üzerinden gerçekleştirilecektir." düzenlemesi mevcuttur.

Davalı Kurum tarafından yapılan tebligatın davacı tarafca bildirilen adrese yapıldığı ancak teslim edilemediği anlaşılmaktadır. Genelgenin ilgili düzenlemesi çerçevesinde borcun tebliğine ilişkin yazının Kurumdan gönderildiği tarih olan 28.08.2019 tarihinden itibaren üç ay içerisinde (28.11.2019 tarihine kadar) ilgilinin başvurması halinde aynı borç yeniden tebliğ edilecek olup, dosyada mevcut

belgelerde böyle bir başvuruya rastlanılmamıştır. Genelgedeki düzenlemeler çerçevesinde, yeniden müracaatın üç aylık süreden sonra yapılması önceki borçlanma işleminin geçersizliği sonucunu doğurmaktadır.

7201 sayılı Tebligat Kanununda yer alan 25 inci madde yabancı memlekette tebligat usulünü, 25/a maddesi ise siyasi temsilcilik aracılığıyla tebligat usulünü düzenlemektedir. Söz konusu maddede; "Yabancı ülkede kendisine tebliğ yapılacak kimse Türk vatandaşı olduğu takdirde tebliğ o yerdeki Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslugu aracılığıyla da yapılabilir. Bu hâlde bildirim Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslugu veya bunların görevlendireceği bir memur yapar. Tebliğin konusu ile hangi merci tarafından çıkarıldığı bilgilerinin yer aldığı ve otuz gün içinde başvurulmadığı takdirde tebliğin yapılmış sayılacağı ihtarı içerir. Bildirim, muhataba o ülkenin mevzuatının izin verdiği yöntemle gönderilir. Bildirimin o ülkenin mevzuatına göre muhataba tebliğ edildiği belgelendirildiğinde, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Türkiye Büyükelçiliği veya Konsolosluguna başvurulmadığı takdirde tebligat otuzuncu günün bitiminde yapılmış sayılır. Muhatap Türkiye Büyükelçiliği veya Konsolosluguna başvurduğu takdirde tebliğ evrakını almaktan kaçınırsa bu hususta düzenlenecek tutanak tarihinde tebliğ yapılmış sayılır. Evrak bekletilmeksizin merciiine iade edilir." hükmünü içermektedir.

İlgili maddeler gereğince yabancı memlekette tebliğ o memleketin salahiyyetli makamı vasıtası ile yapılır. Bunun için anlaşma veya o memleket kanunları müsait ise, o yerdeki Türkiye siyasi memuru veya konsolosu tebligat yapılmasını salahiyyetli makamdan ister. Yabancı ülkede kendisine tebliğ yapılacak kimse Türk vatandaşı olduğu takdirde tebliğ o yerdeki Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslugu aracılığıyla da yapılabilir. Kanunun 28. maddesi adresi meçhul olanlara tebligatın ilanen yapılacağına hükmetmekte, devamında, tebligat yapılamayan ve ikametgâhı, meskeni veya işyeri de bulunamayan kimselerin adreslerinin meçhul sayılacağını düzenlemektedir. Adres değişikliğine ilişkin 35 maddenin son fıkrasında ise, "Daha önce yurt dışındaki adresine tebligat yapılmış Türk vatandaşı, yurt dışı adresini değiştirir ve bunu tebliğ çıkaran mercie bildirmez, adres kayıt sisteminden de yerleşim yeri adresi tespit edilemezse, bu kişinin yurt dışında daha önce tebligat yapılan adresine Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslugunca 25/a maddesine göre gönderilen bildirim adresine ulaştığının belgelendiği tarihten itibaren otuz gün sonra tebligat yapılmış sayılır." hükmü yer almaktadır.

Davacının güncel adresinin neresi olduğu uyaq ortamından sorgulanmış, yurtdışı borçlanma talep dilekçesinde kuruma vermiş olduğu adres ile aynı olduğu tespit edilmiştir. İlgili posta evrakına ilişkin belgeler Sivas PTT İl Müdürlüğünden sorulmuş, 06.05.2020 tarihli cevabi yazıda gönderi takip numarasının olmaması sebebiyle sorgulamada herhangi bir kayda rastlanmadığı belirtilmiştir. Dosyada mevcut barkod numarasının mahkememizce sorgulanması neticesinde ilgili gönderinin davacının bildirmiş olduğu adrese gönderilmiş olmasına karşın tebliğ

edilemediği, davacıya yapılan borç tebliğinin Tebligat Kanunu'ndaki ilgili düzenlemeler çerçevesinde usulüne uygun yapılmadığı, davacıya borç tahakkukunun ulaşmadığı" gerekçelerine dayalı olarak "Davacının davasının kabulüne,

Davalı kurumun yapmış olduğu yurtdışı borçlanma başvurusunun geçeriz sayılmasına ilişkin Sivas Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü'nün 10.01.2020 tarih 54428836 - 203.05.15 - E.611680 sayılı kurum işleminin iptali ile davacının yurtdışı borçlanma evrakının tebliği gerektiğinin tespitine," karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı SGK vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davalı SGK vekili istinaf dilekçesinde; 24958973322 TC kimlik numaralı kurum sigortalısı Fadime Bulut'un 22.07.2019 tarihli yurtdışı borçlanma talebine karşılık kurumun işlem yaparak 28.08.2019 tarih 12.363.772 sayılı yazı ile borç tahakkuk cetvelini sigortalıya tebliğ edilmek üzere iadeli taahhütlü olarak postaya verdiğini, kurum sigortalısının talep etmiş olduğu adrese gönderilen iadeli tahakkuklu olan postanın ulaşmaması sebebiyle postanın tekrar 22.11.2019 tarihinde davalı kurum müdürlüğüne geldiğini, kurum sigortalısının talep formunda belirtmiş olduğu adres ile müdürlükçe gönderilen tebliğ yazısındaki adres kontrolü yapılarak adreste yanlışlık olmadığının tespitinin yapıldığını, kurum sigortalısının 31.12.2019 tarihli dilekçe ile borç tahakkukunun kendisine tebliğ edilmediği gerekçesiyle 3 aylık sürenin yeniden verilmesi gerektiği yönünde talepte bulunduğunu ancak 3201 sayılı kanunun 2011/48 sayılı genelgesi gereği "... iadeli taahhütlü gönderilen borç tahakkuku sigortalıya tebliğ edilemeyip Kuruma geri dönmesi durumunda adres bilgisi kontrol edilerek adres bilgisi doğru ise borcun ilgiliye Kurumdan gönderildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ilgilinin müracaatı üzerine aynı borç tebliğ edilecek, yeniden müracaat üç aylık süreden sonra yapılmış ise borçlanma işlemi geçersiz sayılarak yeni borç tahakkuku yeni talebe bağlı olarak talep tarihinde geçerli şartlar üzerinden oluşturulacaktır" şeklinde geçen hükme göre işlem yapılması gerektiğini, 22.07.2019 tarihli borçlanma talebine yönelik oluşturulan borç tahakkukunun tebliğ adresinin, borçlanma talep formunda belirtilen adres ile aynı olduğunu, tahakkukun yeniden tebliğ edilerek üç aylık ödeme süresinin verilmesinin söz konusu olmadığını, borç tahakkukunun yeniden oluşturulmasının ise yeni müracaatın yapılması halinde mümkün olacağını beyanla kararın kaldırılmasını, yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin davalı tarafa yükletilmesine karar verilmesini istinaf başvuru sebepleri olarak ileri sürmüştür.

C. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; "Davalı Kurum vekilinin Sivas 1. İş Mahkemesi'nin 21/04/2021 Tarih ve 2020/39

Esas - 2021/161 Karar sayılı kararına yönelik istinaf başvurusunun, HMK' nin 353/1-b maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca esastan reddine, " karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı SGK vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı SGK vekili temyiz dilekçesinde özetle; istinaf gerekçelerini tekrarlar kararın bozulmasını istemiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, davacının yurt dışı borçlanma başvurusunun geçersiz sayılmasına ilişkin kurum işleminin iptali istemine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

3201 sayılı Kanunun "Döviz İle Değerlendirme" başlıklı 4'üncü maddesi, "Sosyal güvenlik kuruluşlarınca döviz ile değerlendirilecek sürelerin her bir günü için tahakkuk ettirilecek prim, kesenek ve karşılık borcu tutarı bir dolardır. Dövizin cinsi ve miktarı Bakanlar Kurulu Kararı ile değiştirilebilir. Değişen miktar, tahakkuk ettirilmiş borçlanmanın tamamını ödemiş olanların bakiye borç sürelerine de uygulanır..." hükmünü; aynı Kanunun geçici 2'nci maddesinin ikinci fıkrası ise, "Ancak, 4'üncü madde hükümlerine göre tahakkuk ettirilen borç miktarı, ödeme tarihindeki doların Türk Lirası karşılığı esas alınarak hesap ve tahsil edilir." hükmünü içermekte iken; anılan geçici 2'nci madde, 5510 sayılı Kanunun 106'üncü maddesi ile tamamen yürürlükten kaldırıldığı gibi; aynı Kanunun 4'üncü maddesi de, 08.05.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5754 sayılı Kanunun 79'uncu maddesiyle değişikliğe uğramıştır.

5754 sayılı Kanun'un 79 uncu maddesiyle değişik 3201 sayılı Kanun'un "Borçlanma Tutarı ve Borçlanma Tutarının İadesi" başlıklı 4'üncü maddesi, "borçlanılacak her bir gün için tahakkuk ettirilecek borç tutarı, başvuru tarihindeki 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 82'nci maddesinde belirtilen prime esas asgari ve azamî günlük kazanç arasında seçilecek günlük kazancın % 32'sidir. Ancak, prime esas asgari günlük kazancın altında olmamak üzere borçlanma tutarına esas alt sınırı farklı bir miktarda belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Borçlanılan süreler, yurda kesin dönüş yapılmış olması şartıyla aylık tahsisi için yazılı talepleri halinde 5510 sayılı Kanun'un 41 inci maddesinin son fıkrası hükümlerine göre değerlendirilir. Tahakkuk ettirilen borç tutarı, tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ödenir. Ödeme yapılan gün sayısı prim ödeme gün sayısına ve prime esas kazanca dahil edilir. Tahakkuk ettirilen prim borcunu tebligat tarihinden itibaren üç ay içerisinde ödemeyenler için yeniden başvuru şartı aranır.

Borçlanmadan sonradan vazgeçenler ile yapılan borçlanma sonrasında aylık bağlanması için gerekli şartları yerine getiremeyenlere ve bunların hak sahiplerine talepleri üzerine yaptıkları ödemeler, faizsiz olarak iade edilir...” hükmünü içermekte olup; anılan madde içeriğinden de açıkça anlaşılacağı üzere, 3201 sayılı Kanun kapsamındaki borçlanmalarda, borçlanma tutarının belirlenmesindeki "ödeme tarihi" kıstası, "borçlanma başvuru tarihi" olarak değişikliğe uğramıştır.

3201 sayılı Kanun'dan yararlanarak yurtdışında geçen sürelerini borçlanmak isteyenler ile Kurum arasında borçlanma işlemine, bunun sonucu olarak ödenecek prim miktarına ilişkin de uyuşmazlıklar çıkmaktadır. Kurumun aktüeryal dengesi ve hakkaniyet ölçüleri gözetilerek ödenecek primin hangi tarihteki prime esas kazanç miktarları esas alınarak belirleneceği üzerinde durulmalıdır. Bu yönde, 3201 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin önceki düzenlemesinde açıkça “ödeme tarihi” esas alındığından, bu konuda çıkabilecek uyuşmazlık ödeme tarihine göre çözümlenmekte iken, yürürlükte olan düzenleme tahakkuk tarihindeki primin tebliğden itibaren üç aylık süre içinde ödenmesi şeklinde olup, bu üç aylık sürenin geçirilmesi durumunda borçlanma bedeli olarak ödenecek prim miktarının nasıl belirleneceği irdelenmelidir.

Burada, Kurum işleminin hukuka uygun olması kriter olarak alınmalıdır. Kurum, yapılan borçlanma başvurusunu hukuka uygun olarak değerlendirmiş ve yaptığı borç tahakkukunu tebliğ etmiş, buna rağmen borçlanma bedeli Kanunda belirtilen üç aylık süre içinde ödenmemiş ise, 3201 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi gereği borçlanmak için Kuruma yeniden başvuru gerektiğinden, davanın açıldığı tarihe bakılmaksızın buna ilişkin isteğin reddine karar verilmelidir. Örneğin, Türkiye’de sigortalı olarak tescili bulunmayanların borçlanması 5510 sayılı Kanunu'nun 4/1-b maddesi kapsamında değerlendirilerek borç tahakkuku yapılması Kanun gereği olup, Kurum işlemi hukuka uygun olacağından, tahakkuk ettirilen prim borcunu ödeme yerine, borç tahakkukunun 5510 sayılı Kanun'unun 4/1-a maddesine göre yapılması ve prim borcunun da başvuru tarihindeki prim miktarları esas alınarak belirlenmesine ilişkin davanın reddi gerekecektir.

Kurum işleminin hukuka uygun bulunmaması durumunda ise, prime ilişkin uyuşmazlığın makul süre gözetilerek çözümlenmesi gerekir. Makul sürenin belirlenmesinde, 5510 sayılı Kanun'unun 42 inci maddesinden yararlanılabilir. Anılan maddede, “Kurum, sigortalıya veya hak sahiplerine bağlanacak gelir, aylık veya toptan ödemeleri, gerekli belgelerin ve incelemelerin tamamlandığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde hesap ve tespit ederek sonuçlarını yazı ile bildirir.” düzenlemesine yer verilmiştir. Benzer düzenlemeye Mülga 506 sayılı Kanununun 116'ncı maddesinde de yer almakta idi. Ayrıca, 3201 sayılı Kanununun 4'üncü maddesinde de üç aylık ödeme süresi belirlenmiş olup; tüm bu düzenlemeler, 3201 sayılı Kanunla ilgili uyuşmazlıklarda üç aylık sürenin makul süre olarak alınabileceğini göstermektedir.

Buna göre, Kurumun hukuka aykırı işlemine karşı, Kurum işleminin tebliğ tarihinden itibaren üç aylık makul süre içinde dava açılması durumunda, borçlanılacak prim miktarının başvuru tarihindeki primler esas alınarak belirlenmesi; üç aylık makul süre geçtikten sonra dava açılması durumunda ise, dava yeni borçlanma iradesi sayılarak davanın açıldığı tarihindeki primler esas alınarak borçlanma bedeli belirlenmesi gerekir. Örneğin, Türk vatandaşlığından izinle çıkan kişilerin, Türk vatandaşı oldukları dönemde yurtdışında geçen süreleri borçlanma hakkının varlığı gözetildiğinde, başvuru tarihinde Türk vatandaşı olunmadığı gerekçesiyle borçlanma başvurularının reddi hukuka aykırı olacağından, ödenecek borçlanma bedelinin burada belirtilen kriterlere göre belirlenmesi gerekir.

Diğer bir olasılık da, Kurumun borçlanma talebini değerlendirmeyip cevapsız bırakmasıdır. Bu durumda, 5510 sayılı Kanunun 42'nci maddesinde belirtilen üç aylık süre geçtiğinde Kurumun talebi reddetmiş olduğu esas alınarak, anılan üç aylık bekleme süresine yukarıda belirtilen üç aylık makul süre(3 + 3 =6 ay) eklenmeli; davanın Kuruma başvuru tarihinden itibaren 6 aylık süre içinde açılması durumunda yine Kuruma ilk başvurunun yapıldığı tarihteki prime esas kazancın esas alınması; başvuru tarihinden itibaren altı aylık sürenin geçmesinden sonra dava açılması durumunda ise, makul sürenin geçtiği ancak Kurum tarafından da başvuruya bir cevap verilmediği gözetilerek borçlanma bedelinin davanın açıldığı tarihteki prime esas kazanç miktarı esas alınarak belirlenmesi gerekecektir.

3. Değerlendirme

1.Bölge adliye mahkemelerinin nihai kararlarının bozulması 6100 sayılı Kanun'un 371 inci maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür.

2.Temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyumsuzluğa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere göre usul ve kanuna uygun olup davalı SGK vekili tarafından temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının 6100 sayılı Kanun'un 370 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca **ONANMASINA**,

Dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

30.03.2023 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.